

4. Царук, Н. Г. (2021). Чинники розвитку та складники цифрової грамотності бухгалтера. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*, (35), 69-73.
5. Антонова, С. Є., Сидор, Н. А., & Юхимець, Н. С. (2023). Окремі аспекти цифрової грамотності українців. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, (5). Отримано з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2023_5_14
6. Струтинська, І. (2019). Цифрова грамотність людського капіталу бізнес-структур. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*, (4), 93-100.

Науменкова С.В.,
доктор економічних наук, професор,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОПРАВНОСТІ ДОСТУПУ ГРОМАДЯН ДО ЦИФРОВОГО ФІНАНСОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

В умовах посилення уваги до проблем цифрового розвитку громадян розробка спільного документа НБУ, ФГВФО та НКЦПФР - «Рамки фінансових компетентностей дорослого населення України», визначає набір знань, умінь і навичок для підвищення рівня фінансової грамотності населення [1, с.102]. Проте, в умовах повоєнного відновлення української економіки доступність більшості населення до фінансових послуг визначатиметься не лише рівнем фінансової обізнаності громадян. Що впливає на забезпечення рівноправності доступу громадян до цифрового фінансового обслуговування? Які причини «фінансового виключення» населення із системи офіційного обслуговування? На наш погляд, доцільно більшу увагу зосередити на визначенні всіх існуючих бар'єрів та обмежень при приєднанні громадян до системи офіційного фінансового обслуговування та оцінити, яка частина населення України в умовах повоєнного відновлення матиме реальну можливість доступу до фінансових послуг, використовуючи цифрові канали і сервіси.

При дослідженні цифрового доступу населення до базових фінансових послуг доцільно звернути увагу на існуючі відмінності у поняттях цифрова фінансова інклюзія та цифрове фінансове обслуговування. Так, цифрове фінансове обслуговування охоплює широке коло споживачів (юридичних і фізичних осіб), послуги яким фінансові установи надають на основі цифрових технологій, в той час як цифрова фінансова інклюзія зосереджує увагу саме на групах населення, які мають обмежений рівень доступу до фінансового обслуговування та потребують допомоги у подоланні бар'єрів доступу до базових фінансових послуг [1, с.104].

Для прискорення реалізації Цілей сталого розвитку в умовах повоєнного відновлення, а також в контексті реалізації Національної стратегії розвитку фінансової грамотності до 2025 року, актуалізується питання виділення найбільш релевантних компетенцій для деяких конкретних цільових груп (жінки, літні люди, групи з низьким рівнем доходу, переміщені особи та ін.). Все більше фінансових продуктів і послуг пропонуються з використанням цифрових засобів, що загрожує залишити «поза бортом» громадян, які не мають знань, навичок, або належать до фінансово вразливих груп населення. Новий документ European Union/OECD, опублікований у 2022 р., – «Financial competence framework for adults in the European Union» покращує розуміння фінансових навичок, необхідних дорослим для прийняття обґрунтованих рішень. На наш погляд, для розвитку цифрових фінансових компетенцій та підвищення рівня фінансової грамотності широких верств населення відповідно до «Рамки фінансових компетентностей дорослого населення України» доцільно актуалізувати питання про забезпечення рівноправності доступу громадян до цифрового фінансового обслуговування. На нашу думку, в умовах стрімкої цифровізації фінансового простору доцільно порушити питання про *визнання вільного доступу до Інтернет фундаментальним правом кожної людини – цифровим правом*. Проте, це питання є доволі складним та дискусійним у контексті відображення в системі норм міжнародного права.

Для цифрової фінансової інклюзії головну роль відіграє дистанційна форма обслуговування, використання якої дозволяє споживачам одержувати послуги не

безпосередньо у фінансових установах, а у третіх осіб – агентів або інших сторонніх посередників, які надають їх, зазвичай, на основі укладеної угоди [2, с.115]. Для ефективного захисту прав споживачів при цифровому наданні фінансових послуг важливим є урегульованість діяльності фінансових установ та їхніх агентів. Фінансові установи повинні нести відповідальність за власні дії та дії своїх агентів у межах, визначених договорами агентських відносин незалежно від того, санкціоновані такі дії прямо чи опосередковано. Крім того, фінансові послуги повинні відповідати потребам клієнтів і надаватися за ціною, доступною для споживачів і прийнятною для постачальників [3].

Зауважимо, що упродовж останнього часу особлива увага приділяється питанням доступу населення країн з низькими доходами переважно до платіжних послуг [4, с. 145-146]. На нашу думку, це пояснюється масштабною роботою щодо просування та заохочення участі населення цих країн у стійких глобальних ланцюжках створення вартості на основі реалізації платформного підходу. Платформний підхід включає три основних рівня – базу даних біометричної ідентифікації, адресацію віртуальних платежів та функціональну сумісність цифрових платежів.

В умовах повоєнного відновлення використання дистанційних моделей потребує забезпечення операційної сумісності схем такого обслуговування, доступу до платіжних систем та інфраструктури зв'язку, а також дотримання вимог щодо захисту персональних даних клієнтів та інформації фінансових установ [5, с.54-55; 6, с.44]. Також підвищується контроль за додатковими ризиками (або переміщенням уже існуючих) у процесі фінансового обслуговування, які виникають при управлінні та зберіганні облікових даних і коштів клієнтів, їх ідентифікації, здійсненні платежів, участі агентів у процесі створення та використання інтерфейсу споживачів тощо [4, с.149].

З метою підвищення рівня цифрової фінансової інклюзії та забезпечення цифрового доступу більш широких верств населення України до системи офіційного фінансового обслуговування, на наш погляд, доцільним є:

- уточнення державними регуляторами критеріїв визначення та переліку базових фінансових послуг, що надаються фінансовими установами в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення на основі використання цифрових каналів і систем обслуговування;
- організація моніторингу з виявлення та усунення бар'єрів вимушеного відсторонення окремих категорій споживачів, у т. ч. внутрішньо переміщених осіб (ВПО), від системи офіційного фінансового обслуговування;
- проведення моніторингу тарифів на базові та інноваційні фінансові послуги; розвиток інфраструктури для надання цифрових фінансових послуг у зручній для споживачів формі та за ціною, яка є прийнятною для споживача та економічно обґрунтованою для фінансової установи;
- розширення цифрових каналів обслуговування з використанням цифрових бізнес-моделей діяльності банківських і небанківських фінансових установ;
- уточнення змісту «Рамки фінансових компетентностей дорослого населення України» для визначення переліку першочергових заходів та ініціатив, спрямованих на підвищення фінансової грамотності та цифрової фінансової інклюзії громадян України в умовах повоєнного відновлення;
- уточнення переліку найбільш релевантних компетентностей для фінансово вразливих груп населення та деяких конкретних цільових груп (жінки, літні люди, групи з низьким рівнем доходу) для підвищення ефективності реалізації Стратегії розвитку фінансової грамотності в Україні.

Список використаних джерел

1. Науменкова, С. В., Міщенко, С. В., & Міщенко, В. І. (2023). Цифрова фінансова інклюзія для прискорення досягнення Цілей сталого розвитку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*, (1), 102–112. <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/222-1/13>
2. Mishchenko, V., Naumenkova, S., Mishchenko, S., & Tishchenko, I. (2025). Formation and functioning of financial metaverse platforms. *Financial and Credit*

Activity Problems of Theory and Practice, 1(60), 111–122.
<https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.60.2025.4689>

3. Mishchenko, V., Naumenkova, S., & Mishchenko, S. (2024). Management of artificial intelligence utilizing value-based principles. In *Traditional and innovative approaches in economics: Theory, methodology, practice: Collective monograph* (pp. 566–592). Baltija Publishing.

4. Mishchenko, V., Naumenkova, S., Grytsenko, A., & Mishchenko, S. (2022). Operational risk management of using electronic and mobile money. *Banks and Bank Systems*, 17(3), 142–157. [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.17\(3\).2022.12](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.17(3).2022.12)

5. Міщенко, В. І., Науменкова, С. В., & Міщенко, С. В. (2022). Теоретичні засади та практичні аспекти впровадження і використання цифрових грошей. *Економічна теорія*, (2), 44–66. <https://doi.org/10.15407/etet2022.02.044>

6. Mishchenko, V., & Naumenkova, S. (2021). The impact of digital currency on the transformation of monetary policy. *Three Seas Economic Journal*, 2(4), 43–48. <https://doi.org/10.30525/2661-5150/2021-4-8>

Нечасва І.А.,

к.е.н., доцент,

Скоробогатий О.,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Національний університет «Запорізька політехніка»

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ЕКОСИСТЕМ ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ: ПАРТНЕРСТВО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, БІЗНЕСУ ТА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Цифрова освітня екосистема (ЦОЕ) – це інтегрована система, що поєднує технологічну інфраструктуру, цифровий контент, управлінські механізми та партнерську взаємодію між органами місцевого самоврядування, бізнесом і закладами освіти з метою забезпечення доступного та безперервного навчання дорослих. Формування такої екосистеми сприяє розвитку цифрової грамотності,